

Grane kommune
Industriveien 2
8680 TROFORS

Trondheim, 12.11.2019

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/6084

Saksbehandler:
Anders Braa

Avslag på søknad om tillatelse til skadefelling av bjørn i Grane kommune november 2019

Miljødirektoratet avslår søknad om skadefelling av 1 bjørn i Grane kommune, Nordland rovviltregion 7. Avslaget begrunnes med bestandssituasjonen for bjørn i Nordland og at det ikke foreligger en akutt tapssituasjon.

Bakgrunn

Grane kommune søker Miljødirektoratet i epost brev av 8. november i år om uttak av 1 bjørn i Grane kommune. Den umiddelbare årsaken til søknaden er funn av ferske bjørnespor i Stormo-landet.

Søker viser til store bjørneskader på fire sauebesetninger i Svenningdal/Fiplingdal i beitesesongen 2019. Sauebønder i Grane hadde også store tap til bjørn i 2018. Søknader om fellingstillatelse ble gitt raskt av Fylkesmannen både i 2018 og i 2019, uten at skadefellingslaget har lyktes å felle bjørn.

Det er funnet bjørnemøkk i området som er sendt til DNA-analyse.

Søker mener tapsomfanget er et brudd på forvaltningsplanen for region 7, samt på Mattilsynets mål vedr. tapsomfang/dyrevelferd. Søker viser til forvaltningsplanen punkt 2.2.2 der det går fram at bestandsmålet for regionen skal oppnås innenfor forvaltningssonen for bjørn i regionen. Søker viser også til kap. 3 som understreker at dyr som gjør skade innenfor prioriterte beiteområder skal tas ut raskt og effektivt, uavhengig av om bestandsmålet er nådd.

Erfaringer fra tidligere våruttak av bjørn i Grane tilsier en betydelig reduksjon i skadeomfang i etterkant.

Lovgrunnlaget

Lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift av 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets beslutning i saken.

Formålet i naturmangfoldloven (§ 1) lyder:

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 8. Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

Direktoratet legger til grunn at denne beslutningen blant annet bygger på kunnskap om bjørnens bestandssituasjon. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig, jf. naturmangfoldloven § 8.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, der følgende fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...) Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. (...)

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom. Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter. Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. Det skal være 3 årlige ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv(...).

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Direktoratet for naturforvaltnings myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Direktoratet for naturforvaltning kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. Forskriften § 1 og § 6. (...).

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår

Direktoratet viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn ble etter behandling i St.meld. nr. 15 (2003-2004) satt til 15 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3. Etter Stortingets gjennomgang av rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), ble det bestemt at bestandsmålet for bjørn skal endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn er fordelt på 4 av 8 forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 7 er det mål om 1 årlig yngling av bjørn. Det vises videre til rovviltforliket punkt 2.2.4 der det går fram at miljøforvaltningen, i de tilfeller lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, så langt det er mulig skal sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvote er gitt. Uttak i det som av rovviltnemndene er definert som prioriterte beiteområder i de enkelte områdene skal prioriteres. Det er ikke gitt lisensfellingskvote på bjørn i 2019.

Jf. rovviltforliket punkt 2.2.5 har direktoratet myndighet til å fatte vedtak om hvordan og hvor ekstraordinære uttak skal iverksettes, for så langt som mulig å få tatt ut resterende lisensfellingskvote. Videre heter det i punkt 2.2.18 at ekstraordinære uttak av brunbjørn etter at lisensfellingsperioden er slutt, skal kunne tillates i enkelttilfelle der det er sannsynliggjort et konkret skadepotensial på husdyr eller tamrein.

Om bestandssituasjonen for brunbjørn

Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Direktoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av brunbjørn er 1. april hvert år.

Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåka ved å analysere DNA fra innsamla ekskrement og hår. De analyserte prøvene med DNA gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordeling mellom hanner og binner. Bestandsmålet er gitt i antall på årlige ynglinger.

Overvåkingen benytter en metode som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange ungekull av bjørn som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2018 ble det estimert født 8 (7,7) ungekull i Norge (NINA Rapport 1658, 2019).

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 138 ulike brunbjørner i 2018, 63 binner og 75 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Trøndelag og Hedmark. Tallet på 138 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lykket i å samle materiale etter alle individ i alle områder. 2 individer, begge hannbjørner, ble påvist i Nordland i 2018. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområda kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2018 var totalt 12 bjørner, mens det i 2017 var en kjent avgang på totalt 9 bjørner. Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling.

Direktoratets vurdering

Brunbjørn er fredet etter lov 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfoldloven. Samtidig er det slik at brunbjørn volder skade på husdyr- og tamreinnæring. For blant annet å hindre skade på husdyr og tamrein kan rovvilt felles med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd b). Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, jf. rovviltforskriften §§ 9 og 13, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt (gaupe), jf. rovviltforskriften §§ 10, 11 og 13. Jf. rovviltforliket punkt 2.2.19 skal soneinndelinga forvaltes tydelig.

Det følger av forvaltningsplanen i region 7, føringer i brev fra LMD og MD av 28. juli 2006, og rovviltforliket av 2011 punkt 2.2.19 at i de områder som blir definert som prioriterte beiteområder skal en kunne regne med at rovvilt ikke vil være til hinder for tradisjonell drift med dyr på utmarksbeite. En av forutsetningene for uttak er at bjørnen representerer et potensiale for skade av et visst omfang.

Bjørn har gjort skade på sau på utmarksbeite i det aktuelle området over store deler av beitesesongen 2019. I 2018 ble det etter kadaverdokumentasjon gjennomført av Statens naturoppsyn påvist tap av 16 sauer til bjørn i Grane. Det ble erstattet totalt 144 sau/lam som tapt til bjørn i 2018. For 2019 er det omsøkt erstatning for tap av 71 sau og 71 lam i Grane kommune. 15 sau og lam er påvist tapt til bjørn i Grane i 2019.

I region 7 er det mål om 1 årlig yngling av bjørn. Området med skade på sau er utenfor området som er definert som forvaltningsområde for ynglende bjørn i region 7, og det skal normalt være en lavere terskel for skadefelling i slike områder. Miljødirektoratet viser videre til at Klima- og miljødepartementet har hentet inn forvaltningsplanen for region 7

til behandling i departementet, jf brev av 2. juli 2018. Bakgrunnen for det var at rovviltnemnda i region 7 ikke har gjennomført spesifiserte krav til endringer av planen, blant annet at "arealdifferensieringen skal være egnet til å ivareta de nasjonale bestandsmålene for rovvilt som er satt i regionen". Når det gjelder bjørn, vurderes det avgrensede forvaltningsområdet i eksisterende plan ikke egnet til å ivareta en bestand som tilsvarer 1 årlig yngling av bjørn.

Miljødirektoratet viser til at Nordland er langt fra å oppnå bestandsmålet for bjørn for regionen, og at eksisterende forvaltningsplan ikke fungerer tilfredsstillende i forhold til å bygge opp en bjørnebestand innenfor et definert forvaltningsområde, jf. prinsippet om differensiert forvaltning. Det ble i 2018 påvist 2 hannbjørner i Nordland. I 2019 er det påvist en hannbjørn i Grane i tillegg til en hannbjørn som ble skutt under skadefelling i Evenes i vår. Miljødirektoratet viser videre til at forvaltningsområdet som er satt av i Nordland vanskelig kan benyttes som et egnet område for å ivareta regionens bestandsmål, eller til å legge til rette for en forutsigbar forvaltning. Med bakgrunn i overnevnte, samt det lave antallet bjørn som er påvist i Nordland vurderer Miljødirektoratet at terskelen for felling av bjørn i regionen er høy.

Miljødirektoratet legger videre avgjørende vekt på at det ikke er en pågående akutt tapssituasjon i området. På denne tiden av året er sauene sanket fra utmarksbeite.

Konklusjon

Miljødirektoratet avslår søknad om skadefelling av bjørn i Grane kommune. På denne tiden av året er det ikke akutt fare for tap av sau til bjørn.

Klage

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. § 32.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Susanne Hanssen
fung. seksjonsleder

Anders Braa
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Rovviltnemnda i region 7	c/o Fylkesmannen i Nordland, Moloveien 10	8002	BODØ
Fylkesmannen i Nordland	Postboks 1405	8002	Bodø
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal